

Ольга Тильчик
Університет ДФС України,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри
адміністративного права і процесу та митної безпеки
tilchikvv@ukr.net

ПЕРЕДУМОВИ ВІДНЕСЕННЯ ПРОТИДІЇ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ДО ОБ'ЄКТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ (КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ВИМІР)

© Тильчик О., 2017

Проаналізовано передумови зарахування протидії тінізації економіки до об'єкта адміністративно-правового регулювання, які ґрунтуються на концептуальних підходах співвідношення права та економіки. Наголошено на особливій ролі адміністративно-правового регулювання економічних відносин. Особливо виділено основні напрями змістового наповнення адміністративно-правової протидії тінізації економіки.

Ключові слова: тіньова економіка, тінізація, адміністративно-правове регулювання, протидія, економічні відносини, об'єкт адміністративно-правового регулювання.

Ольга Тыльчик

ПРЕДПОСЫЛКИ ОТНЕСЕНИЯ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ТЕНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ К ОБЪЕКТУ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ (КОНЦЕПТУАЛЬНОЕ ИЗМЕРЕНИЕ)

Проанализированы предпосылки отнесения противодействия тенизации экономики к объекту административно-правового регулирования, которые основываются на концептуальных подходах соотношения права и экономики. Отмечено особенную роль административно-правового регулирования экономических отношений. Отдельно выделены основные направления содержательного наполнения административно-правового противодействия тенизации экономики.

Ключевые слова: теневая экономика; тенизация; административно-правовое регулирование; противодействие; экономические отношения; объект административно-правового регулирования.

Olga Tylychyk
University DFS Ukrainy
Department of Administrative Law and Procedure
and customs security
Ph. D., Assoc. Prof.

PREREQUISITES OF REFERENCE OF COUNTERACTION OF ECONOMY TO TENIZATION TO SUBJECT TO ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION (CONCEPTUAL MEASUREMENT)

In the article an analysis of the prerequisites for the counteraction of the shadow economy to the object of administrative and legal regulation based on the conceptual

approaches of the relation of law and economy is conducted. It is emphasized on the special role of administrative-legal regulation of economic relations. Separately highlighted the main directions of content of administrative and legal counteraction to the shadowing of the economy.

Key words: shadow economy; shadowing; administrative-legal regulation; opposition; economic relations; object of administrative-legal regulation.

Актуальність дослідження. Відзначаючи актуальність проблематики формування концепції протидії тінізації вітчизняної економіки, варто навести тезу всесвітньо відомого науковця, лауреата Нобелівської премії Д. Норта про те, що у сучасному світі ключовими факторами підвищення економічної ефективності є частина внутрішнього валового продукту, який перерозподіляє виконавча влада, а також правил регулювання, що постійно змінюються, котрі ця влада вводить [1, с. 10]. За таких обставин дискусійним є підхід щодо ступеня, характеру та меж втручання держави в економіку, з метою протидії її тінізації.

Аналіз дослідження проблеми. Питання регулювання економічних відносин, зокрема й протидії тінізації економіки, стосуються праці відомих вітчизняних учених, зокрема: В. Т. Білоуса, О. П. Рябченко, В. Я. Тація, Ю. П. Битяка та інших. Серед зарубіжних учених варто виділити Г. Беккера, М. Фрідмана, Ф. Шнайдера, Д. Норта, Д. Стіглера тощо.

Виклад основного матеріалу. Визначаючи протидію як об'єкт саме адміністративно-правового регулювання, не можна не наголосити черговий раз на базових положеннях – щодо співвідношення права та економіки. У зв'язку із цим варто навести думку М. Н. Бродського про те, що в юридичній науці сформувалася тенденція розгляду права та економіки як регулятивно-управлінських систем публічного характеру, за допомогою яких закріплено загальнозначущі правила, що регламентують поведінку суб'єктів соціальних відносин, а право й економіка виступають як взаємозв'язані та взаємообумовлені феномени. З одного боку, право виступає для економіки своєрідним еквівалентом допустимості, за допомогою якого встановлюється масштаб свободи для суб'єктів економічних відносин та міра відповідальності за порушення передбачених правовими нормами обмежень та заборон. З іншого боку – економіка виступає матеріальною основою права, економічні гарантії є найважливішою умовою ефективної реалізації правових приписів [2, с. 9]. Зі свого боку, вітчизняні економісти В. П. Якобчук, Є. І. Ходаківський, І. Л. Литвинчук відзначають важливість ролі публічного управління у формуванні нової моделі державного регулювання економіки [3, с. 9–10]. Вчені погоджуються у думкою О. З. Босак, що в умовах децентралізації економіки України та зменшення впливу держави на політичні, економічні та соціальні процеси, виникає гостра необхідність застосування нових форм управління у публічному секторі. Старі способи управління, що ґрунтувалися на широкому застосуванні владних повноважень, командах, наказах, жорсткому адмініструванні, повинні бути замінені мотивуванням результативності надання публічних послуг, пріоритетом ринкових інструментів регулювання економіки, іновативністю програмно-цільових стратегій покращення якості життя населення. У питаннях формування нової моделі державного регулювання економіки потрібно урахувати, що сучасний “публічний управлінець намагається найбільш раціонально використовувати наявну інфраструктуру для надання суспільних благ та задоволення суспільного інтересу” [4, с. 112].

О. Ф. Скакун, підтримуючи П. Д. Баренбойма, стверджує, що економіка занадто важлива, щоб надати її тільки економістам, так само як і право занадто важливе, щоб надати його тільки юристам [5, с. 155; 6, с. 262]. Цілком погоджуючись зі цим, треба продовжити, що дослідження процесів тінізації економіки, як і забезпечення протидії поширенню цього суспільно шкідливого явища, потребує об'єднання зусиль економістів та юристів, системного використання економічних та правових методів пізнання та регулювання.

З урахуванням наведеного можливо зосередити увагу на використанні основних груп методів, лише їх поєднання надасть можливість ефективно протидіяти тінізації економіки. Ними, вважаємо, є економічні, застосування яких спонукатиме до створення сприятливих умов для економічного розвитку, за якого поширення тінізації стане не вигідним для суб'єктів

господарювання. По-друге – адміністративні, їх варто спрямовувати на стримування “тінізації” як загрози основам національної безпеки України.

Трансформація новітнього адміністративного права, насамперед, простежується через визначення його ролі у регулюванні економіки. На цьому наголошують окремі дослідники, зазначаючи, що управління економікою практично у повному обсязі належало до предмета радянського адміністративного права [7, с. 264]. Це пов'язано із витоками предмета адміністративного права із предмета науки поліцейського права. Не дивно, що прорахунки та недоліки у радянській державній політиці у сфері економіки більшість дослідників (як економістів, так і політологів, соціологів та юристів) також поширили і на питання правового регулювання, яке здійснювалося у межах адміністративно-правових норм. Відповідно ці прорахунки та недоліки, так би мовити, “було записано на рахунок адміністративного права”, визначено як такі, що пов'язані із недоліками застосованих методів адміністративно-правового регулювання. Практично кожне наукове дослідження вітчизняних особливостей формування та розвитку тіньової економіки вказує серед причин тінізації економічних відносин зарегульованість офіційної економіки, надмірну бюрократизацію, неузгодженість законодавчих документів тощо.

Власне, як зазначає М. В. Костенніков [8], інтерес до адміністративного права у пострадянські часи великою мірою було втрачено через перехід до ринкової економіки. Набула поширення думка, що для економічного зростання у країні достатньо лише економічної свободи та саморегуляції, і навіть більше, одним із основних завдань реформування визнавалася боротьба з адміністративними методами управління, навіть повне заперечення необхідності будь-яких важелів державної управлінської діяльності взагалі [9, с. 15].

Така ситуація, звичайно, не могла не позначитися під час формування як на рівні політичних гасел, так і на теорії права, пріоритетів у протидії тінізації економіки.

Урешті-решт від домінування підходу про необхідність тотального державного регулювання та контролю у сфері економіки, з розпадом Радянського Союзу та запровадженням курсу на повалення командно-адміністративної системи управління країною та її економікою, відбулася і зміна вектора щодо визначення місця адміністративного права та його регуляторної та охоронної функцій у цій сфері.

Прихильники класичної економічної теорії, зокрема М. Фрідман, наголошують на неутручанні передусім органів державної влади в економіку, що визначає дисфункціональність останньої (1960 р.), а її розвиток визначається самоорганізацією та саморегуляцією [10]. Така теорія відомого та визнаного у світі науковця, безумовно, вплинула на підходи сучасних вчених, зокрема вітчизняних, до проблем підвищення економічного зростання та визначення ролі держави у цих процесах. Проте абсолютизація цього підходу призводить до зворотного ефекту, коли, не враховуючи стану економічної системи конкретної держави, про яку вів мову вчений, роблять спроби визнання пріоритетними саморегуляційних та самоорганізаційних процесів у сучасних умовах в Україні.

Щодо цього застерігав інший нобелівський лауреат Д. Норт, який вказує, що ринкова саморегуляція не здатна забезпечити подолання глибоких криз – фінансової, інвестиційної, інституційної – без необхідного регулювання з боку держави. Прагнення механічного перенесення у наведених умовах державно-ринкових пропорцій, які склалися протягом десятиліть на Заході, шкідливе й небезпечне, оскільки забігання вперед у поведінкових системах викликає зворотний рух [1, с. 10]. Такі висновки не можна не враховувати в Україні. Однак варто наголосити на тому, що автори загальноновизнаних концепцій впливу права на економіку ведуть мову саме про запобігання шкідливим процесам, які відбуваються у тій чи іншій економічній системі, а їх виникнення пов'язують із неефективним регулюванням економічних відносин, передусім адміністративно-правовими методами, та/або взагалі його відсутністю.

Можливо, як приклад, згадати, що окремі вчені, спираючись на дослідження Ф. Шнайдера, Д. Енста [11, с. 8], Д. Стіглер [12], зазначають, що для країн з вищим рівнем регулювання економіки характерний вищий рівень тіньової економіки, суворі обмеження є сильним стимулом для вибору альтернативи виходу, оскільки стримують свободу дій [13].

Однак інші вчені роблять висновок про необхідність збереження публічного регулятивного потенціалу держави під час застосування концепції ринкової економіки, що є соціально

врегульованою [14, с. 20]. Обґрунтовується необхідність адміністративно-правового забезпечення системи страхування банківських внесків, що має на меті, передусім, стимулювання організованих збережень (розміщених на банківських рахунках) як необхідного елемента збалансованої економічної та грошово-кредитної політики, що передбачає стабілізацію цін та фінансів, зменшення тіньового обігу готівки [15, с. 11–12].

Вдосконалення адміністративного законодавства набуває особливого значення у зв'язку із відродженням інтересу до адміністративного права загалом, істотно втраченого через перехід до ринкової економіки [8, с. 15]. За обґрунтованим твердженням Ю. П. Битяка, перед наукою адміністративного права постають питання щодо поглиблення захисту прав людини, забезпечення її безпеки поряд з інтересами держави засобами державного контролю. Концептуального розвитку та теоретико-правового обґрунтування потребує вчення про адміністративний примус та адміністративну відповідальність, управлінські послуги як складову реформування галузі адміністративного права, адміністративно-правові основи забезпечення національної безпеки України [17, с. 184]. Предмет адміністративного права перебуває у динаміці, що потребує втручання законодавчого органу влади у формалізацію та санкціонування нових видів адміністративних відносин [17, с. 189]. Продовжуючи цю тезу, можна навести твердження Н. Р. Нижник про те, що управління процесом реформи державного управління по суті означає створення сприятливих умов для розвитку та дії позитивних факторів та блокування гальмівних, негативних [17, с. 114].

Необхідно визнати, що нині для характеристики вказаних “гальмівних”, “негативних факторів” у економіці використовується категорія “тіньова економіка”, до якої входить увесь комплекс негативних процесів, пов'язаний із недоліками регулювання. Наведений підхід відрізняється нібито своєю сутнісною простотою, разом із тим розмиває уявлення про зміст явища “тіньова економіка”, нівелюючи його системоутворювальні ознаки. Відповідно, створюється образ “для індивідуального зручного користування” у повсякденному обігу. Крім того, за відсутності чітких пояснень окремі вчені роблять спроби позначення аналізованого вище явища як “економічного феномену”. Отже, простежується спроба фактичного отождолення “феномену тіньової економіки” з явищем “тіньова економіка”. Окремі вчені ідуть далі й стверджують, що можна віднайти нормативно закріплене поняття “тіньова економіка” та вказують на існування однойменного терміна. Хоча насправді йдеться про авторські дефініції, що навіть не завжди враховують наявність різних підходів до досліджуваного явища.

Отже, еkleктичність висновків окремих вітчизняних учених зводиться до “сліпого” перенесення на юридичний ґрунт економічних понять, які не утворюють єдиний термінологічний ланцюг, а дають змогу оперувати тільки наявними категоріями. До прикладу, як вже неодноразово зазначалося, під тіньовою економікою розуміють економічну діяльність, наділену певними ознаками, які відрізняють її від економічної діяльності, що не є тіньовою. Виділення цих ознак: неврахована, нелегальна, прихована, протиправна, неформальна, неконтрольована тощо – зумовлене необхідністю розв'язання конкретних завдань окремих наукових досліджень.

Оскільки до предмета економічних досліджень належить підрахунок рівня “тіньової економіки”, викликає сумніви доцільність спроби формування парадигми про те, що аналізоване явище характеризує як статичне та динамічне одночасно. Такі сумніви пов'язані із тим, що рівень “тіньової економіки” – тобто значення, еквівалентне числовому, насправді не враховує власне економічної діяльності, а зосереджується лише на її результатах. За такого підходу вводиться термін “капітали”, що покликаний охопити увесь числовий зміст “тіньової економіки”. У такому випадку оцінці підлягає стан економічної системи загалом, що і становить матеріальний зміст такого явища, даючи змогу констатувати його наявність та/чи зарахування його до загрози національній безпеці з урахуванням розміру стосовно так званої “легальної економіки”.

Представники науки виділяють ознаку “легальності” названого явища, що дає підстави стверджувати про відсутність правового регулювання “бази” тіньової економіки. Виділення такої ознаки спонукає до висновків про те, що тіньова економіка – це нерегульована економічна діяльність, яка потребує правового регулювання з метою її скорочення. Отже, можна констатувати збіг предмета правового регулювання економіки та “детінізації” економіки, що виражаються у вигляді однотипних емпіричних показників, необхідних для їх підрахунку чи кількісної зміни.

Відповідно, більшість вчених небезпідставно роблять висновок, що протидіяти кількісному зростанню питомої маси тіньової економіки (тіньових “доходів”, “капіталів”, “коштів”, “грошової маси” тощо) можливо, змінивши (переорієнтувавши, оновивши, перезавантаживши) правове регулювання економіки з урахуванням уникнення, передусім, адміністративних бар’єрів. Тому одна з провідних ролей у регулюванні економіки відводиться адміністративно-правовому регулюванню, яке прямо визначає характер та межі втручання до неї держави.

Варто прислухатися до висновків О. П. Рябченко, яка у науковій доповіді, що стосується концептуальних проблем застосування диспозитивного методу публічно-правового регулювання відносин у сфері економіки, вказує, що проблема визначення критеріїв міри та ступеня державного втручання до сфери господарювання справді важлива, однак навряд чи її можна вирішити, оскільки сама сфера господарювання не є сталим явищем. Разом із тим, науковий пошук доцільно здійснювати за конкретними сферами господарської діяльності, які є предметом адміністративно-правового регулювання і потребують застосування адекватних заходів та засобів державного впливу. Ця дослідниця на підставі аналізу сутності адміністративно-правових відносин та змісту адміністративно-правового регулювання виділяє чотири групи суспільних відносин, які виникають у господарській сфері та є предметом адміністративно-правового регулювання. Перша група – відносини, пов’язані з упорядкуванням господарської діяльності з метою забезпечення прав та інтересів громадян, відносин з реєстрації, ліцензування, патентування, стандартизації, сертифікації, надання дозволів. До другої групи належать відносини, пов’язані із реалізацією норми частини четвертої статті 13 Конституції України, в якій зазначено, що держава забезпечує захист прав усіх суб’єктів права власності та господарювання, соціальну спрямованість економіки. Адміністративно-правовими визначено відносини щодо порядку квотування, державного регулювання цін і тарифів, застосування нормативів і лімітів, антимонопольного регулювання. Третю групу становлять відносини з контролю. До четвертої групи зарахуємо юрисдикційну діяльність [18, с. 19–21].

Дотримуючись наведеної думки, варто вказати, що предмет адміністративно-правового регулювання економіки становлять не лише відносини з упорядкування, а й спрямовані на реалізацію охоронної функції саме у ході здійснення економічної діяльності.

За такого підходу увагу привертає інша якість ознаки “легальності економічної діяльності”, котра визначається як “нелегальна”, тобто така, що здійснюється із порушенням чинних правових норм та/чи взагалі характеризує економічну діяльність як заборонену. У такому випадку економічна діяльність, що характеризується як “нелегальна”, потребує активної поведінки суб’єкта адміністративно-правового впливу з метою забезпечення її законності (увідповіднення до змісту правової норми). Отже, вплив на процес поширення “тіньової економіки” характеризуватиме таке поняття як динамічне, оскільки “діяльність” являє собою складну динамічну систему взаємодії людини із зовнішнім світом [19, с. 24].

Варто резюмувати, що, досліджуючи проблеми тіньової економіки, вчені переважно характеризують таке явище одночасно і як статичне, і як динамічне. Наприклад, досліджуючи загрози національній безпеці в економічній сфері, часто серед них описують “тіньову економіку”, однак у статті 7 Закону України “Про основи національної безпеки” мова ведеться про “тінізацію” національної економіки тощо.

Йдучи вказаним шляхом, можливо зробити помилковий висновок, щодо якого застерігає В. П. Нагребельний – у концептуальному плані не слід ототожнювати два явища: “адміністративно-правове регулювання” та “адміністративно-правовий вплив”. За смисловим навантаженням ці дві категорії близькі, але не однозначні. У змісті терміна “адміністративно-правовий вплив” превалює вплив на суспільні відносини за допомогою системи дій як правовими, так і неправовими засобами. Домінування останніх було характерним для адміністративно-командної системи організації суспільних відносин. Отже, предмет адміністративно-правового впливу є об’ємнішим (ширшим) від предмета адміністративно-правового регулювання, оскільки його основа – відносини, які не регулюються адміністративним правом, але на які поширюється його дія [20 с. 10].

Висновки. Адміністративно-правова протидія тінізації економіки у змістовому наповненні повинна відображати три основні напрями розвитку адміністративного права:

- а) праворегулювальний – регулювання організації та діяльності суб'єктів протидії тіньовій економіці;
- б) правореалізаційний – забезпечення особам, учасникам економічних відносин можливостей та гарантій реалізації своїх прав і свобод;
- в) правозахисний – забезпечення захисту порушених прав з боку державних органів та їх посадових осіб.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Норт Д. *Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / пер. с англ. А. Н. Нестеренко ; предислов. и науч. ред. Б. З. Мильнера.* – М. : Фонд экономической книги “Начала”, 1997. – 180 с.
2. Броцкий М. Н. *Государственно-правовое регулирование экономической деятельности в современной России (теоретическая модель и практическое воплощение) : дис. д-ра юр. наук : 12.00.01 / Броцкий Михаил Наумович – Санкт-Петербург, 2002. – 380 с.*
3. Якобчук В. П. Роль публічного управління у формуванні нової моделі державного регулювання економіки / В. П. Якобчук, Є. І. Ходаківський, І. Л. Литвинчук // *Ефективна економіка [Електронний ресурс].* – 2017. – № 1. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5375>.
4. Босак О. З. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі / О. З. Босак // *Державне управління : теорія і практика.* – 2010. – № 2. – С. 114–122.
5. *Правова доктрина України : у 5 т. – Х. : Право, 2013; Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В. Я. Тацій, О. Д. Святоцький, С. І. Максимов та ін.; за заг. ред. О. В. Петришина.* – 976 с.
6. Баренбойм П. Д. *Философия права и конституционная экономика / П. Д. Баренбойм // Очерки конституционной экономики / ответ ред. Г. А. Гаджиев.* – М. : Юстиц-информ, 2009. – 436 с.
7. Орлов В. И. *Стимулирование как метод повышения эффективности государственного управления в сфере экономики / Административное право: теория и практика. Укрепление государства и динамика социально-экономического развития: матер. научн. конфер. (Москва, 28 ноября 2001 г.).* – С. 27–30.
8. Костенников М. В. *Теоретические проблемы кодификации административного права России : дис. д-ра юр. наук : 12.00.14 / Костенников Михаил Валериевич.* – М., 2001. – 355 с.
9. Титов В. Н. *Неформальная экономика в России: исторические традиции / В. Н. Титов // Общественные науки и современность.* – № 5. – 2008. – С. 100–110.
10. Фрідман М. *Капіталізм і свобода / Мілтон Фрідман.* – К. : Наш формат, 2017. – 216 с.
11. Шнайдер Ф., Энт Д. *Скрываюсь в тени : рост подпольной экономики / Шнайдер Фридрих, Энт Доминик // Вопросы экономики.* – № 30. – 2002. – С. 1–15.
12. Stigler J. *The Theory of Economic Regulation // The Bell Journal of Economics and Management Science, Vol. 2, No. 1. (Spring, 1971).* P. 3–21.
13. Морозова Н. О. *Метод измерения размера теневой экономики, образованной в результате введения налогов и субсидий: применение концепции излишков / Н. О. Морозова // Экономический вестник Российского государственного университета.* – 2009. – Т. 7. – № 1. – С. 58–66.
14. Мамедов А. А. *Финансово-правовые проблемы страхования в России : дис. д-ра юрид. наук: 12.00.14 / Мамедов Андрей Алиевич.* – М., 2006. – 514 с.
15. Турбанов А. В. *Финансово-правовые основы создания и функционирования системы страхования банковских вкладов в Российской Федерации : дис. д-ра юр. наук : 12.00.14 / Турбанов Александр Владимирович.* – М., 2004. – 368 с.
16. *Правова доктрина України : у 5 т. – Х. : Право, 2013. – Т. 2 : Публічно-правова доктрина України / Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, М. П. Кучерявенко та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка.* – 864 с.
17. Рябченко О. П. *Концептуальні проблеми застосування диспозитивного методу публічно-правового регулювання відносин у сфері економіки: наук. доповідь.* – К. : Логос. 2013. – 40 с.
18. Денисова Ю. Н. *Реклама как форма социальной деятельности: дис. ... канд. филос. наук : 09.00.11 / Денисова Юлия Николаевна.* – Воронеж, 2009. – С. 24.
19. Нагребельний В. П. *Сучасна доктрина адміністративно-правового регулювання в контексті забезпечення прав громадян органами публічної адміністрації // Адміністративно-правове забезпечення прав людини органами публічної адміністрації в Україні : зб. наук праць / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., член-кор. НАПрН України О. Ф. Андрейко.* – К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2015. – 199 с.

REFERENCES

1. Nort D. *Instituty, institucional'nye izmeneniya i funkcionirovanie ekonomiki* [Institutes, institutional changes and functioning of economy]. Moscow, Fund of the economic book of "Beginning" Publ., 1997, 180 pp.
2. Brockij M. N. *Gosudarstvenno-pravovoe regulirovanie ekonomicheskoy dejatel'nosti v sovremennoj Rossii (teoreticheskaja model' i prakticheskoe voploshhenie)*. Dokt. diss. [State and legal regulation of economic activity in modern Russia (theoretical model and the practical embodiment) Dokt. diss.]. St. Petersburg, 2002, 380 p.
3. Yakobchuk V. P., Xodakivs'kyj Ye. I., Ly'tvy'nchuk I. L. *Rol' publichnogou pravlinnya u formuvanni novoyi modeli derzhavnogo reguluyvannya ekonomiky* [Role of public management in formation of new model of state regulation of economy]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5375>.
4. Bosak O. Z. *Publichneu pravlinnya yak nova model' upravlinnya u derzhavnomu sektori* [Public management as new model of management in public sector]. Public administration: theory and practice, 2010, Vol. 2, 114–122 pp.
5. Tacij V. Ya., Svyatocz'kyj O. D., Maksy'mov S. I. ta in.; za zag. red. O. V. Petry'shy'na *Pravova doktry'na Ukrayiny': u 5 t. T. 1: Zagal'noteorety'chna ta istory'chna yury'sprudenciya* [Pravova Ukrani's doctrine: at 5 t. T. 1: Zagalnoteoretic hnathatorichna law]. Kharkiv, Right Publ., 2013, 976 pp.
6. Barenbojm P. D. *Filosofija prava i konstitucionnajaj ekonomika. Ocherki Konstitucionnoj ekonomiki* [Legal philosophy and constitutional economy. Sketches of the Constitutional Economy]. Moscow, Yustits-inform Publ., 2009, 436 pp.
7. Orlov V. I. *Stimulirovanie kak metod povyshenijaj effektivnosti gosudarstvennogo upravlenija v sfere ekonomiki* [Stimulation as a method of increase in efficiency of public administration in the sphere of economy]. Administrative law: theory and practice. Strengthening of the state and dynamics of social and economic development. Materials of the Scientific conference, Moscow, 2001, pp. 27–30.
8. Kostennikov M. V. *Teoreticheskie problemy kodifikacii administrativnogo prava Rossii*. Dokt. diss. [Theoretical problems of codification of administrative law of Russia Dokt. diss.]. Moscow, 2001, 355 p.
9. Titov V.N. *Neformal'najaj ekonomika v Rossii: istoricheskie tradicii* [Informal economy in Russia: historical traditions]. Social sciences and present. 2008, Vol. 5, 100–110 pp.
10. Fridman M. *Kapitalizm i svoboda* (Capitalism and freedom). Kiev, ourformat Publ., 2017, 216 pp.
11. Shnajder Fridrih, Jenst Dominik *Skryvajas' v teni: rost podpol'noj ekonomiki* [Disappearing in a shadow: growth of underground economy]. Economy questions. 2002, Vol. 30, 1–15 pp.
12. Stigler Dzh. *Teorijaj ekonomicheskogo regulirovanija* [The Theory of Economic Regulation]. The Bell Journal of Economics and Management Science. 1971, Vol. 2 (1), 3–21 pp.
13. Morozova N. O. *Metod izmerenij razmer tenevoj ekonomiki, obrazovanoj v rezul'tate vvedenija nalogov i subsidij: primeneni ekoncepcii zlishkov* [Method of measurement of the size of the shadow economy formed as a result of introduction of taxes and subsidies: application of the concept of surplus]. Economic bulletin of the Russian state university. 2009, Vol. 7 (1), 58–66 pp.
14. Mamedov A. A. *Finansovo-pravovye problemy strahovanija v Rossii*. Dokt. diss. [Financial and legal problems of insurance in Russia Dokt. diss.]. Moscow, 2006, 514 p.
15. Turbanov A. V. *Finansovo-pravovye osnovy sozdanija i funkcionirovanija sistemy strahovanija bankov skihvkladov v Rossijskoj Federacii*. Dokt. diss. [Financial and legal bases of creation and functioning of system of insurance of bank deposits in the Russian Federation Dokt. diss.]. Moscow, 2004, 368 p.
16. Yu. P. By'tyak, Yu.G. Barabash, M. P. Kucheryavenko tp in.; za zag. red. Yu. P. By'tyaka *Pravova doktry'na Ukrayiny': u 5 t. T. 2: Publichno-pravova doktry'na Ukrayiny'* [The legal doctrine of Ukraine: at 5 t. T. 2: Public-law doctrine of Ukraine]. Kharkiv, Right Publ., 2013, 864 pp.
17. Ryabchenko O. P. *Konceptual'ni problemy' zastosuvannya dy'spozy'ty'vnogo metodu publichno-pravovogo reguluyvannya vidnosy'n u sferi ekonomiky* [Conceptual problems of application of a dispositive method of public regulation of the relations in the sphere of economy]. Kyiv, Logos Publ., 2013, 40 p.
18. Denisova Ju. N. *Reklama kak forma social'noj dejatel'nosti*. Diss. kand. filos. nauk [Advertizing as form of social activity. Cand. philos. sci. diss.]. Voronezh, 2009. 24 p.
19. Nagrebel'nyj V. P. *Suchasna doktry'na administraty'vno-pravovogo reguluyvannya v konteksti zabezpechennya prav gromadyan organamy' publichnoyi administraciyi* [The modern doctrine of administrative and legal regulation in the context of ensuring the rights of citizens with bodies of public administration]. Collection of scientific works Institute of State and Law of them V. Koretsky of the National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv, 2015. 199 p.

Дата надходження: 13.06.2017 р.